

Názvy ulic a městských částí v Turnově

1. máje

Téměř magické datum vrcholného jara slavili odedávna studenti – tzv. majáles. Svátkem práce byl tento den vyhlášen poprvé v USA na památku událostí v Chicagu v r.1884-1886. Odbory požadovaly zavedení osmihodinové pracovní doby od 1.5.1886, byla vyhlášena stávka a při ní zabit jeden dělník. Při následujících demonstracích bylo zabito osm strážníků, následně řada demonstrantů bez důkazů odsouzena a popravena. Svátek práce na 1.5. uznala i římskokatolická církev jako další den sv. Josefa, patrona pracujících.

Dříve tato ulice nesla jméno Eduarda Beneše.

28. října

Jeden z nejvýznamnějších dnů v národních dějinách, státní svátek, též nazývaný dnem české státnosti. 28.října 1918 vzniklo Československo jako samostatný novodobý stát. V dřívějších letech bylo v tento den bylo zároveň oslavováno znárodnění z r.1945 a ustavení federace z r.1968, které již pozbyly důležitosti.

Ještě v období první republiky měla ulice stejný název jen po křižovatku s ulicí Kinského, dále pokračovala jako Kozákovská.

5. května

Významný den českých dějin, 5.května 1945 vypuklo v Praze povstání proti nacistickým okupantům, rozhořely se boje o rozhlas. V dalších dnech se boje přenesly do ulic, bylo postaveno na 1600 barikád. Povstání bylo ukončeno kapitulací Německa a vstupem tanků Rudé armády do Prahy. Rovněž tato ulice měla dříve dva názvy – po křižovatku s ulicí Husovou se jmenovala Riegerova, dále pak Hruštická.

Abigail Horákové

Spisovatelka, dramatička a herečka Abigail Horáková (1871-1926), vlastním jménem Hedvika Horáková, rozená Černovická, turnovská rodačka. Její hry byly uváděny i v Národním, Vinohradském a Švandově divadle v Praze (Dolorosa, Páni), regionální význam mají divadelní hry Prstýnek, Jarní vody a Libušský jemnostpán, vztahující se k Turnovsku.

Achátová

K Turnovu po staletí neodmyslitelně patří tradice zpracování drahých kamenů, proto se Město rozhodlo pojmenovat ulice zejm. v oblasti Výšinky a Vrchhůry podle jednotlivých druhů zpracovávaných kamenů. Achát patří mezi polodrahokamy, je odrůdou chalcedonu s příměsí opálu a křemene s typickou excentrickou kresbou. Spolu s jaspisem a křemennými odrůdami patří k nejtypičtějším kamenům našeho kraje, byl zde zpracováván od 14.-15.stol. Pro velkou různorodost achátů se různí i jeho využití v esoterice a astrologii, obecně byl talismanem umělců, neboť prý podporuje talent. Většina zvěrokruhů ho přiřazuje Býku.

Alej legií

Ulice nese název na památku vojenských jednotek československých dobrovolníků (legionářů), které za 1. světové války vytvořily zahraniční armádu v Rusku, Francii, Srbsku a Itálii.

Už za první republiky nesla název Alej Legionářů.

Alešova

Mikoláš Aleš (1852-1913), český malíř, kreslíř a ilustrátor, nejvýznamnější osobnost generace Národního divadla. Tvořil v pozdně romantickém duchu, se zálibou v líčení historie i obyčejného života (cyklus Vlast, Husitský tábor, Lumír, Setkání Jiříka z Poděbrad s Matyášem Korvínem...).

Později se věnoval ilustracím, jeho tvorba výrazně ovlivnila rozvoj knižní grafiky (Špalíček, Národní báchorky a pověsti B. Němcové, knihy A. Jiráska, K. V. Raise ...). Vytvořil předlohu k obrazu Pobití Sasíků pod Hrubou Skálou na motivy Rukopisů, kterou rozpracovali V. Bartoněk, K. V. Mašek a V. Jansa v r.1895 a nyní je v Galerii Muzea Českého ráje (rozměry 8,5x10metrů).

Antonína Dvořáka

Antonín Dvořák (1841-1904), jeden z největších našich i světových hudebních skladatelů. Je autorem 9 symfonií (nejznámější Z Nového světa), oper (Rusalka, Jakobín, Čert a Káča), další symfonické i komorní tvorby snad pro všechny nástroje (světoznámých koncertů violoncellového a houslového, Serenády D dur pro smyčce, k nejznámějším patří Slovanské tance z raného období), dále hudby vokální (Moravské dvojzpěvy) a duchovní tvorby (Biblické písně, Te Deum, Mše D dur, oratorium Svatá Ludmila...). K našemu kraji má blízký vztah, zajížděl o prázdninách s rodinou na Sychrov ke svému příteli rohanskému správci A. Göblovi. Dvakrát osobně v Turnově koncertoval a místnímu Zpěváckému spolku věnoval Čtyři smíšené sbory, op.29.

Dříve ulice Jičínská, vedoucí k Jičínu, před r.1875 Podšatlavská.

Bedřicha Smetany

Bedřich Smetana (1824-1884), jeden z našich největších hudebních géníů, skladatel, zakladatel české národní hudby, dirigent Prozatímního divadla. Je autorem 8 oper (a jednoho fragmentu), z nichž nejznámější Prodaná nevěsta, Libuše, Hubička a další patří k našim národním pokladům. Dále je to tvorba symfonická, jejímž vrcholem je cyklus šesti symfonických básní Má vlast (zkomponovaných po autorově ohluchnutí), komorní (dva kvartety – Z mého života, Klavírní trio g moll), vokální (Česká píseň...). Náš kraj rovněž navštívil, hlavně Český Dub a Lomnici nad Popelkou, kde je po něm pojmenována vyhlídka nad městem.

Benátky

Pomístní název, původně označující celou část obce, kde pozemky patřily k Benátkovskému gruntu (doložen od r.1849). Název je pravděpodobně odvozen od příjmení majitelů, bydlelo zde několik generací rodiny Benátských. Všeobecně tak bývají na různých místech Čech nazývány oblasti podle vodních toků, i tento výklad je jistě možný.

Bezručova

Realistický básník Petr Bezruč (1867-1958), vlastním jménem Vladimír Vašek, nazýván též Slezský bard, autor známých sbírek Slezské písně a Stučkonoska modrá. Zabýval se zejm. sociální situací na Ostravsku. Posmrtně vydána kniha Přátelům a nepřátelům, obsahující milostnou lyriku a reflexivní verše o smyslu života.

Dříve ulice Hruborohozecká, tento název byl použit pro souběžnou ulici směřující k zámku.

Boženy Němcové

Božena Němcová (1820-1862), česká spisovatelka, zakladatelka novodobé české prózy. Zformovala vlastenecké názory 40.let 19.stol. (Slavné ráno, Ženám českým), včetně úlohy literatury, zabývala se postavením žen ve společnosti a společenskými vztahy a rozpory vůbec. Neopakovatelně zpracovala české pohádky (Národní báchorky a pověsti, později i Slovenské pohádky a pověsti), a zejm. obrazy venkovského a maloměstského života (Karla, Divá Bára, Pan učitel, Dobrý člověk, Rozárka, Chyže pod horami...), vrcholem její tvorby a národním pokladem je próza Babička. Další známé venkovské prózy Pohorská vesnice, V zámku a podzámčí..., obrázky z Chodska, kde pobývala (Obrazy z okolí domažlického, Hospodyně, na slovíčko...).

Brigádnická

Název nevznikl od brigád vojenských, což by se také nabízelo, ale k uctění dobrovolných pracovníků (často bez nároku na odpovídající odměnu) na stavbách a jiných prospěšných pracích.

Březová

V okolí této ulice na rozhraní Turnova a Daliměřic je zmíněný strom častým porostem. Za totality se ulice jmenovala Anny Chlumové, turnovské obyvatelky, členky KSČ a 2.odboje, od r.1990 opět Březová.

Budovcova

Václav Budovec z Budova (1551-1621), vzdělaný český šlechtic, politik a spisovatel, aktivní člen a zastávce českých bratří. Zasloužil se o vydání Majestátu Rudolfa II.. Byl jedním z vůdců stavovského povstání, v letech 1618-20 členem sboru direktorů. Po bitvě na Bílé hoře vězněn a popraven na Staroměstském náměstí v Praze. O jednání českého sněmu r.1608-10 napsal dílo Akta a příběhové, je spoluautorem druhé stavovské Apologie, obranného spisu českých evangelíků.

Čapkova

Jako první se jistě většině z nás nabízí jméno našeho světoznámého spisovatele, prozaika, dramatika, novináře, estetika a kritika Karla Čapka (1890-1938), popř. jeho bratra, rovněž spisovatele a výtvarníka Josefa Čapka (1887-1945), kteří by si „svou“ ulici rozhodně zasloužili. Název ulice v Turnově ale zněl původně celým jménem Střelce Jana Čapka. Jeden z hrdinů 1.světové války Jan Čapek (1876-1918), původně rukavičkářský dělník, před válkou pak úředník dolu Eleonora v Orlové a Sokol – náčelník župy Těšínské. V Itálii byl zajat, navázal styky s československými koloniemi a stal se zakladatelem Československého dobrovolnického sboru v Itálii r.1916. Padl v bitvě na Piavě 18.6.1918.

Čechova

Svatopluk Čech (1846-1908), český spisovatel, básník a prozaik, redaktor Květů, hlavní představitel ruchovců. Navazuje na vlastenecké ideály v české literatuře, je autorem historických eposů (Dagmar, Slávie), básnických idyl (Ve stínu lípy), sociální poezie (Lešetínský kovář, Písně otroka) a hlavně slavné satirické trilogie Výlety pana Broučka. S. Čech zajížděl o prázdninách do nedalekého Rovenska pod Troskami, odkud pořádal výlety po kraji, psal básně a sbíral náměty ze zdejší krajiny i historie. V básni Na Valdštyně vyslovil domněnku, že obraz Jana Křtitele v kapliče je portrétem Máchovým.

Čistá

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění - v klidnější části Turnova.

Čsl. dobrovolců

Název je uctěním všech dobrovolných československých vojenských jednotek, zejm. legionářských, které se vyznamenaly v bojích 1. světové války a svou statečností přispěly k následnému uznání našeho samostatného státu.

Daliměřická

Pomístní název – vedoucí k Daliměřicím. Přesná doba vzniku názvu Daliměřice není známa, pravděpodobně je odvozen od jména vladky Dalimíra, kterému patřila. Raně slovanský původ by ukazoval na vznik osady už v 11.-12.století. V předhusitské době byly Daliměřice považovány za „grunt cizí“, teprve později připojeny k Turnovu, nejprve v rámci rohozeckého panství.

Děkanská

Ulička jdoucí k děkanství, turnovské faře za kostelem sv. Mikuláše. Od r.1606 zde je doložena škola, od r.1708 samotné děkanství. Dříve byly tyto uličky přiřazeny k ulici Skálově (Za branou Svěráckou), také zvaná U sv. Mikuláše.

Dělnická

Název vzniklý sice za minulého režimu, avšak pracující a dělníci jsou samozřejmě potřeba stále, i když dnes se problém přesunul z roviny třídní k potřebě vzájemného respektu a tržních vztahů práce

jako zboží.

Diamantová

K Turnovu po staletí neodmyslitelně patří tradice zpracování drahých kamenů, proto se Město rozhodlo pojmenovat ulice zejm. v oblasti Výšinky a Vrchhůry podle jednotlivých druhů zpracovávaných kamenů. Diamant je nejtvrdší a nejvzácnější z drahokamů. Je obvykle čirý, jeho hodnota stoupá s velikostí a čistotou kamene. Kromě šperkařství je využíván také jako kámen technický (diamantový prach). Ve starověku i středověku byl kamenem mudrců, platil za univerzální léčebný prostředek a ochranu pro svého majitele. Astrologové ho přisoudili nejčastěji znamení Kozoroha.

Dr. Honsů

MUDr. Josef Honsů (1877-1923), turnovský rodák, lékař a primář městské nemocnice, která pod jeho vedením prošla kompletní rekonstrukcí. Od r.1919, tedy od prvních voleb v samostatném státě, byl starostou města.

Družstevní

Forma družstevního hospodaření jako soukromého vlastnictví skupiny, kde má každý člen jeden rozhodovací hlas (nikoli podle počtu akcií a pod.) je známa ve vyspělých kapitalistických společnostech již více než sto let. U nás vešla ve všeobecnou známost hlavně za minulého režimu (stavební družstva apod.), s výjimkou např. dodnes největšího družstva na Turnovsku – družstva umělecké výroby Granát, jehož základem bylo družstvo brusičů Precious z r.1926 s 27 zakládajícími členy.

Durychov

Václav Fortunát Durych (1735-1802), český filolog a obrozenec, zakladatel slavistiky. Jeho díla o slovanských jazycích, historii, kultuře, etnografii i archeologii, psaná ještě latinsky, podnítila zájem o další studium této látky, např. o 17 let mladšího Josefa Dobrovského. Je turnovským rodákem, jeho děda byl starostou města a otec vlastnil brusírnu drahokamů. V. F. Durych byl profesorem hebrejštiny, arménštiny a řečtiny ve Vídni a Mnichově, ke konci života se vrátil do Turnova.

Františka Kavana

František Kavan (1866-1941), český malíř, krajinář a básník. Je žákem Julia Mařáka, jeho malbu ovlivnil A. Chittussi. Usiloval o poetický obraz krajiny a vystižení atmosféry. Je také malířem našeho kraje, narodil se ve Víchovské Lhotě u Jilemnice a své působení děлил mezi Českomoravskou vysočinu a zdejší Holín u Jičína, Železnici, Libuň a další místa.

Františka Závorky

Účastník protifašistického odboje, člen paraskupiny ATIMONY . František Závorka se narodil v Příbrami v r. 1911. Otec pracoval u ČSD, takže se rodina často stěhovala, převážnou část mládí prožil na Slovensku. V Kremnici odmaturoval na gymnáziu, poté studoval práva v Praze. Na vojenskou službu nastoupil v r.1931, absolvoval školu pro důstojníky dělostřelectva a Vojenskou akademii. Poté nastoupil jako poručík v Šamoríně. Po rozpadu republiky odešel do Písku. S využitím znalostí Slovenska přešel s kolegou F. Žákem přes Slovensko do Maďarska, Řecka a Sýrie, odkud se přeplavili do Francie. V r. 1940 se dostal do Anglie, kde absolvoval výcvik v seskoku padákem a výcvik pro práci na zvláštních úkolech. V roce 1942 byl vybrán jako velitel skupiny ANTIMONY spolu se svobodníkem Lubomírem Jasínkem a šifrantem Stanislavem Srazilem. Výsadek se uskutečnil 24.října a úkolem skupiny bylo připravit základnu pro zahraniční velení a vysazení dalších parašutistů z Anglie. Byli však prozrazeni a přes pomoc místních v polovině ledna 1943 obklíčeni v Rovensku pod Troskami. Aby zachránili obec před osudem Lidic a Ležáků, vzdali se. Závorka cestou rozkousl ampulku s cyankali a byl na místě mrtev. Byl vyznamenán dvakrát Československým válečným křížem 1939 a povýšen na štábního kapitána dělostřelectva.

Fučíkova

Julius Fučík (1903-1943), český novinář, politik, divadelní a literární kritik a překladatel, redaktor Tvorby. Byl orientován na KSČ a Sovětský svaz. Ceněny jsou jeho literární eseje (Božena Němcová bojující, O Sabinově zradě). Byl vězněn a popraven nacisty, na Pankráci vznikala jeho nejznámější próza Reportáž psaná na oprátce.

Dříve se ulice jmenovala Ohrazenická.

Granátová

K Turnovu po staletí neodmyslitelně patří tradice zpracování drahých kamenů, proto se Město rozhodlo pojmenovat ulice zejm. v oblasti Výšinky a Vrchhůry podle jednotlivých druhů zpracovávaných kamenů. Český granát (mineralogicky pyrop) patří k nejtypičtějším kamenům pro naše město, historie jeho zpracování sahá až do doby vlády Rudolfa II. Pro svou jedinečnou barvu „holubí krve“ a neobyčejnou odolnost vůči fyzikálním i chemickým vlivům měl pro středověké alchymisty cenu zlata. Je využíván ve šperkařství typicky jako kámen skupinový, pro jeho zasazení byly vyvinuty zvláštní technologie. Má svého majitele chránit, přinášet mu vitalitu a radost. Astrologicky patří většinou Kozorohu.

Havlíčkovo náměstí

Karel Havlíček Borovský (1821-1856), český básník, novinář, spisovatel a překladatel. Jeho politická činnost ve prospěch slovanské vzájemnosti a satiry proti absolutismu v Rakousku-Uhersku mu „vynesly“ deportaci do tyrolského Brixenu. Redigoval první český politický deník Národní (původně Pražské) noviny, založil také jeden z prvních humoristických časopisů Šotek.

Nejznámějším dílem jsou Tyrolské elegie, dále Král Lávro, Křest svatého Vladimíra, publicistické Obrazy z Rus, Epištoly Kutnohorské a nelze opomenout slavné epigramy. Jak uvádí ve svých knihách Antal Stašek, Havlíčkovo dílo bylo velmi oblíbeno „lidmi z hor“ u nás v Podkrkonoší.

Hluboká

Původně byla spojena v jedinou ulici s Hradišťskou (Soboteckou), „prvotně byla jen příjezdem ke bráně i slula Hlubokou cestou. Později, když brána přenesena více vně, slynila v jedno s ulicí Hradišťskou“ (J. V. Šimák). Na mapě z r. 1875 je ulice doložena už jako Hluboká, v období první republiky se jmenovala Třída Palackého, tento název byl znovu použit pro přejmenování ulice Leninovy. Za totality byl oficiální, ale nevdžitý název Gottwaldova, od r. 1990 opět Hluboká.

Hruborohozecká

Ulice směřující od centra k zámku Hrubý Rohozec, souběžně s ul. Bezručovou. Název Rohozec je odvozen pravděpodobně od staroslověnského výrazu „rogoz“, rákos. Tomu by odpovídala i poloha nad mokřadními loukami v okolí Jizery. Hrubý se pak používalo ve smyslu „Velký“, na rozdíl od statku na Malém Rohozci. Zámek byl sídlem často jednoho ze dvou majitelů města (rozděleno na část rohozeckou a skalskou). Byl založen ve druhé polovině 14. století Jaroslavem z Ralska nebo jeho synem Havlem Rybou, oba byli z rodu Markvarticů. V 16. století byl v majetku Krajířů z Krajku, v době držení Vartemberky byl původní hrad přestavěn na renesanční zámek. Po Bílé hoře zkonfiskován a prodán rodu Des Foursů. Dnes je otevřen veřejnosti, v interiérech je stálá expozice vývoje historických stylů (nábytku, nádobí...). Je přístupný také park.

Hruboskalská

Název má hned dvojí opodstatnění – v historii a okolí města. Na pískovcových skalách byl založen hrad Skála, později Hrubá (tj. Velká). V polovině 16. stol. byl přestavěn na renesanční zámek a v r. 1859 novogotizován do dnešní podoby. Z majitelů mají k Turnovu nejbližší Aehrenthalové.

Hruštica

Nejstarší doložený pomístní název na území Turnova, jako přídomek ho používal už zakladatel

města Jaroslav z Hruštic, později psaný z Turnova (první zápis z 1.května 1272). Není doloženo, zda je název odvozen od stromů – hrušní, které zde rostly (nejstarší hrušeň na Turnovsku dnes skutečně stojí na Hrušticí směrem k obci Bělá), nebo tvar kopce připomínal tvar hrušky jako ovoce.

Husova

Mistr Jan Hus (1371-1415), český reformátor, filozof a spisovatel, vůdce českého reformního hnutí, usilujícího o nápravu církve a společnosti důsledným dodržováním novozákonních ideálů, navazoval na učení Johna Viklefa. Patřil ke vzdělavcům tehdejší Evropy, od r.1410 byl rektorem Karlovy univerzity v Praze, zasloužil se o vydání Dekretu kutnohorského. R.1414 odjel na koncil do Kostnice hájit své učení, ale byl odsouzen a upálen jako kacíř. Psal latinsky i česky, prosazoval kázání v mateřském jazyce, zjednodušil český pravopis (zavedení diakritických znamének). Část dnešní Husovy ulice při rozhraní s ulicí Žižkovou se nazývala Sklenařice.

Jahodová

Jeden z nejnovějších názvů ulice v nově traťované oblasti Vrchhůry. Ulice vede k šlechtitelské stanici, kde se pěstují jahody, a zároveň název odpovídá podobným názvům ulic v okolí.

Jana Palacha

Jan Palach (1948-1969), český student, který se na protest proti obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy a ústupkům vlády vůči okupantům upálil na Václavském náměstí v Praze. Zemřel tři dny nato a jeho pohřeb se stal celonárodní demonstrací. Tato ulice má asi rekordní počet pojmenování od vzniku samostatné republiky: nejprve Československé mládeže (vede k reálnému gymnáziu), poté Habermannova (zřejmě podle hudebního skladatele Františka Václava Habermanna,1706-83), pak Stalingradská, Mládeže a nyní Jana Palacha.

Jana Zajíce

Jan Zajíc (1950-1969), po Janu Palachovi druhá „živá pochodeň“ proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Upálil se rovněž na Václavském náměstí v Praze v únoru 1969.

Jaspisová

K Turnovu po staletí neodmyslitelně patří tradice zpracování drahých kamenů, proto se Město rozhodlo pojmenovat ulice zejm. v oblasti Výšinky a Vrchhůry podle jednotlivých druhů zpracovávaných kamenů. Jaspis patří mezi polodrahokamy, je odrůdou chalcedonu a vyskytuje se v různých barevných variantách a složení. V okolí Turnova je běžný i ve velmi dobré kvalitě, proto se tu zpracovával už od 14. stol. Existuje velké množství druhů, které se i v historii různě využívaly, zvláště byl doporučován proti nočním přízrakům a krvácení. Astrologicky byl přisouzen Rybám (odráda heliotrop) a Raku.

Jeronýmova

Mistr Jeroným Pražský (?1378 - 1416), český reformní myslitel, teolog a filozof, blízký spolupracovník a zastávce Mistra Jana Husa. Podílel se na vydání Dekretu kutnohorského. Dobrovolně odešel do Kostnice hájit reformaci církve, ale byl uvězněn a téměř rok po Husovi upálen jako kacíř.

Jiráskova

Český spisovatel a dramatik Alois Jirásek (1851-1930), náš nejznámější autor historických románů, povídek a divadelních her, zejm. z období husitství (Mezi proudy, Proti všem, dramata Jan Hus, Jan Žižka, Jan Roháč z Dubé), dále z období protireformace (Temno, Psohlavci) a národního obrození (F. L. Věk, U nás, Filozofská historie). Psal také pro mládež (Staré pověsti české, Z Čech až na konec světa), je autorem memoárů Z mých pamětí. Jméno Jiráskova pamatuje už první republiku, v historii byla ulice nazývána také Perníkářská, poté v 19. stol. měla název Královská a dolní část směrem k lávce přes Jizeru byla Podkostelní. V

místech dnešní elektrárny stál Podkostelní mlýn.

Josefa Štrégla

Josef Štrégl, plukovník v.v. (1905 – 1954), člen 311. bombardovací perutě Královského letectva (RAF). Přímý účastník bitvy o Anglii a dalších bojů na západní frontě druhé světové války.

Karla Drbohlava

Inženýr Karel Drbohlav, podplukovník v.v. (1913 – 2000), pilot stíhacích letounů 310., 313. a 601. stíhací perutě Královského letectva (RAF). Narodil se v Olešnici u Turnova, přímý účastník bitvy o Anglii a dalších bojů na západní frontě druhé světové války.

Karla Vika

Karel Vik (1883 – 1964), český malíř, krajinář, autor akvarelů i olejů, mistr dřevorytu. Narodil se v Hořicích v Podkrkonoší, r.1917 se stal členem sdružení Hollar, po návratu z I. světové války se natrvalo usadil v Turnově, je jedním ze zakladatelů Turnovského díla. Autor cyklů Český ráj, Na horách, Slovensko, Hořický triptych, Zimní pohádka, Knihy o Praze, obsahující 40 dřevorytů, unikátního pětibarevného dřevorytu Panorama Prahy a mnoha ex libris, pohlednic, plakátů, poštovních známek... Vyhověl i turnovským ochotníkům se scénografickou prací.

Karoliny Světlé

Spisovatelka českého národního obrození Karolina Světlá (1830-1899), vlastním jménem Johanna Rottová, provdaná Mužáková, zakladatelka českého románu. Raná tvorba odráží pražské měšťanské prostředí, odkud pocházela. Nejvýznamnější díla se námětově váží k Podještědí, kam s mužem zajížděla (do Světlé pod Ještědem). Jsou to romány Kříž u potoka, Frantina, Nemodlenec, povídky Kresby z Ještědí, Hubička...

Károvsko

Na Károvsku se začalo říkat v první polovině 17. století, a to podle majitele pozemku. J. V. Šimák píše „Stavení tato vystavěna na pozemku někdy sousedů Káry, odtud název“. První doklady o jednotlivých staveních pocházejí ovšem až z období kolem r.1850.

Kinského

Akademický malíř Karel Kinský (1901-1969), český malíř a grafik, jeden ze zakládajících členů Turnovského díla. Vynikající kronikář města Turnova a spolku divadelních ochotníků, kterým také maloval kulisy. Byl vlastenecky zaměřen, spolupracoval s turnovským Muzeem Českého ráje, je autorem řady vlastivědných tisků a organizátorem výstav.

Dřívější název byl Ruská, a to ještě před obdobím totality (doložen na mapě ing. Tvrzského z r.1937).

Komenského

Jan Ámos Komenský (1592-1670), český filozof, teolog, pedagog, sociální a náboženský myslitel a spisovatel, jeden z největších učenců raného novověku. Byl posledním biskupem jednoty bratrské, po bitvě na Bílé hoře se skrýval, musel emigrovat, zemřel a je pohřben v holandském Naardenu. Z rozsáhlého díla : Labyrint světa a ráj srdce, Kšaft umírající matky jednoty bratrské, Všeobecná porada o nápravě věcí lidských. V pedagogických a didaktických spisech vyslovil požadavek na nenásilné výchovné metody, respektování přirozených potřeb dítěte, jeho rozvoje i povahových rozdílů dětí, je právem zvaný učitelem národů (Brána jazyků otevřená, Orbis pictus, Škola hrou, Didaktika Magna).

Konělupy

Pomístní název pravděpodobně ze 17.stol. Přesná historie názvu není známa, toto označení nesly osady zlodějů (lupičů) koní. Už koncem 16. století je tu doloženo „dvanácte domků, v nichž obývala chudina a snad i lidé pověsti méně pěkné“(J. V. Šimák)

Koněvova

Maršál Ivan Stěpanovič Koněv (1897-1973), za druhé světové války velitel 2. a 1. ukrajinského frontu, s Rudou armádou prošel přes Ukrajinu, Bělorusko a Polsko, byl členem velícího štábu v bitvě o Berlín. Jeho armáda pokračovala přes Čechy a tankové oddíly dorazily do povstale Prahy 9.5.1945.

S názvem si naši předchůdci trochu „zahráli“- dřívější název zní Pluk. Ševce. Plukovník Josef Švec (1883-1918) je výraznou postavou československých legií působících v Rusku, velitel střelecké divize „Husitské“.

Košský trh

Historický název plochy na okraji historického centra, poblíž Malé Jizery, doloženy též názvy Rozsmarkt (r.1803) a Ulice ke shořalému mlýnu. První záznamy o mlýnu shořalém jsou z r.1534 či dokonce 1519, ve 40.letech 17.stol. doložen „Mlýn nový“. V obecné mluvě Turnováků se používá název dodnes („u shořáku“).

Koškova

Jméno Košek má v Turnově hned tři známé osobnosti, které by si „svou“ ulici zasloužily. Především je to letec, člen Britského královského letectva Ludvík Košek (1916–1944), jeden z deseti letců RAF pocházejících z Turnovska. Zahynul v červenci 1944 s celou posádkou při návratu z operačního letu. Známy je také jeho bratr Antonín Košek, všestranný sportovec a legenda turnovského sportu. Byl vynikající atlet, reprezentant republiky ve vrhu oštěpem. S úspěchem se věnoval také trenérské činnosti. Koškova ulice, dříve Koškova alej, se ale jmenuje podle třetího turnovského rodáka Jana Koška (1884–1927), rovněž sportovce, fotbalisty, původně opory SK Turnov. Po přestěhování rodiny do Prahy se stal Jan Košek známým hráčem pražské Slávie.

Kosmonautů

Slovo kosmonaut má základ v řeckém“kosmos“- vesmír, tedy návštěvník vesmíru (na rozdíl od „astronaut“, „aster“ - hvězda). Těmito názvy byli označováni (a rozlišováni) kosmonauti z východního a západního bloku. Ulice Kosmonautů tedy ctí „návštěvníky vesmíru“ z východního bloku, odkud byl i první člověk ve vesmíru major Jurij Gagarin a první československý kosmonaut Vladimír Remek.

Kotlerovo nábřeží

Michal Antonín Kotler (1800-1879), turnovský rodák, vlastenec, cestovatel a spisovatel, synovec „libuňského jemnostpána“ Antonína Marka. Jeho cesty, spojené s obchody drahými kameny, vedly v letech 1829-30 dvakrát přes Berlín a Polsko do Ruska, znovu 1841- 42 přes Petrohrad až na Sibiř. Jeho cestopisy a jazykozpytné úvahy vycházely v časopisech Lumír a Časopis Českého muzea. V revolučním r.1848 stál v čele vlasteneckého ruchu v Turnově (byl důstojníkem Národní gardy), za červencových bouří byl v Praze zatčen. Byl spoluzakladatelem Slovanské lípy. Od sibiřské výpravy trpěl oční chorobou, v r.1856 oslepl, ale nevzdal se veřejně prospěšné činnosti. Je také zakladatelem první turnovské mateřské školy. Jeho dům stával právě na nábřeží Jizery.

Kpt. Jaroš

Kapitán Otakar Jaroš (1912-1943), československý důstojník, příslušník našich vojenských jednotek na území Sovětského svazu. Padl v bitvě u Sokolova 8.3.1943. Za své hrdinství povýšen na kapitána in memoriam.

Krajířova

Rod Krajířů z Krajku, zejm. Jana (Johanka) z Krajku a její bratr Kunrát Krajíř z Krajku jsou připomínáni v letech 1534-1538 jako „páni nad Turnovem, z Jednoty Bratrské, štedří dárkové privilegií městských“. V březnu 1538 sjednotil Turnov, dosud rozdělený na stranu „skalskou“ a „rohozeckou“ Jan z Vartemberka koupí maloskalského panství.

V 19. stol. se jmenovala Jizerní, lidově též Židovská (podle synagogy), v r.1937 už Krajířova.

Krátká

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění – nedlouhá spojovací ulička mezi Nádražní ulicí a U Skladiště.

Křišťálová

K Turnovu po staletí neodmyslitelně patří tradice zpracování drahých kamenů, proto se Město rozhodlo pojmenovat ulice zejm. v oblasti Výšinky a Vrchhůry podle jednotlivých druhů zpracovávaných kamenů. Čirá odrůda křemene vždy přitahovala lidskou pozornost, křišťál je jedním z nejmagičtějších kamenů. Od starověku je využíván ve šperkařství, k výrobě amuletů a esoterických potřeb, spolu s diamantem byl považován za všelék. Pro Turnov má ještě jednu zajímavost – je využíván k výrobě rytin, intaglií a glyptik. Turnovská rytecká škola je světoznámá (Josef Drahoňovský, Karel Tuček ...).

Kudrnáčova

Turnovský měšťan Václav Kudrnáč (1855-1923), zakladatel a redaktor Hlasů a Listů Pojizerských. Byl velkým propagátorem turistiky v Českém ráji, vydavatelem prvních průvodců i první turistické mapy Českého ráje (1910), a řady vlastivědných tisků a pohlednic. Ve svém domě (dodnes známého názvu U Kudrnáčových hodin) zřídil první informační středisko – „poptavárnu“. Byl také hlavou místního Okrašlovacího spolku.

Květinová

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění - v klidnější části Turnova.

Ladislava Petrnouška

Ladislav Petrnoušek (1912-1997), povoláním učitel, legenda turnovských divadelníků. Od dětství byl členem turnovského ochotnického spolku Antonín Marek. Dnes nese jeho jméno cena udělovaná v Turnově za nejlepší výkony na divadle a také pěší zóna vedoucí podle divadla k náměstí (do Jiráskovy ulice).

Lesní

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění - v klidnější části Turnova.

Lidická

Na počest obce Lidice na Kladensku. 10.6.1942 byla vyhlazena nacisty jako odvěta za atentát na R. Heydricha na základě vykonstruovaného obvinění. 192 mužů bylo zastřeleno, 191 žen odvezeno do koncentračních táborů a 88 dětí odvezeno do Lodže, kde byly usmrceny, 7 do dětského domova v Praze a 9 na převýchovu do německých rodin. Tento bestialní čin vyvolal celosvětovou vlnu odporu, angličtí horníci dali podnět k akci „Lidice budou žít“. Po válce zde byl zřízen růžový sad a památník, v sousedství vybudována nová obec Lidice.

Lubomíra Jasínka

Účastník protifašistického odboje, člen paraskupiny ATIMONY. Lubomír Jasínek se narodil se v Hodoníně v r.1920, vystudoval reálku v Lipníku nad Bečvou. Od počátku okupace se zapojil do ilegální činnosti. Přes Slovensko a Maďarsko se dostal do čs. zahraniční armády jako vojín pěšího pluku. Po porážce Francie přeplul do Británie, kde absolvoval speciální radiový kurz. V roce 1942 byl vybrán spolu s nadporučíkem Františkem Závorou a šifrantem Stanislavem Srazilem pro výsadek v Čechách (24.října) a přípravu základny pro zahraniční velení a vysazení dalších parašutistů z Anglie. Skupina měla název ANTIMONY. Byli však prozrazeni a přes pomoc místních v polovině ledna 1943 v Rovensku obklíčeni. Aby zachránili obec před osudem Lidic a Ležáků, vzdali se. Jasínek před tím spolkl ampulku s cyankáli a zemřel v Rovensku u lékaře, kam byl převezen. Lubomír Jasínek byl vyznamenán Čs. Válečným křížem, v roce 1948 povýšen na

kapitána in memoriam a posmrtně mu také byla udělena Pamětní medaile.

Luční

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění - v klidnější části Turnova.

Máchova

Karel Hynek Mácha (1810-1836), český básník a prozaik, nejvýznamnější představitel českého romantismu, považován za zakladatele moderní české poezie. Nejkrásnější a nejznámější je lyrickoepická skladba Máj. Psal i historické povídky (Křivoklat), osobní zážitky z cest (Deník na cestě do Itálie, Pouť krkonošská), je autorem rozsáhlé tragické prózy Cikáni. Při svých cestách po vlasti navštívil i náš kraj (1833), Trosky, Tábor, Kumburk i Valdštejn. Vedly se dokonce spory, zda je obraz Jana Křtitele na Valdštejně Máchovým portrétem.

Mariánské náměstí

Název podle kostela Narození Panny Marie, místo spojené s nejstarším osídlením na území města. Původně tu stál dominikánský klášter, vypálený husity r.1424. Počátkem šestnáctého století byl kostel obnoven, zprvu sloužil evangelické většině. V r.1634 kostel znovu vyhořel, byla pořádána sbírka na jeho obnovu. Koncem 18.století měl být kostel Panny Marie na rozkaz Josefa II. odsvěcen a sloužit jako vojenské skladiště. V. F. Durychovi se podařilo u Josefova nástupce Leopolda II. sjednat nápravu. Po roce 1821, kdy se pánem města stal Jan Lexa z Aehrenthalu, byl kostel uzavřen a rozhodnuto postavit nový. Stavba začala r.1825 a trvala až do září 1853. Nynější trojlodní chrám patří k největším novogotickým stavbám ve střední Evropě. Nejstarší domy na Mariánském náměstí jsou doloženy už počátkem sedmnáctého století.

Markova

Ačkoli by se nabízelo vysvětlení pojmenování ulice po Antonínu Markovi (1785-1877), českém katolickém knězi, národním buditeli a spisovateli, který většinu života působil v našem kraji (přízvisko Libušský jemnostpán), ulice nese název po jeho bratrovi Františku Markovi (1790-1871). F. Marek byl obchodníkem s drahokamy, cestovatelem a mecenášem odborné školy v Turnově (r.1865). Podnikl tři cesty za drahými kameny přes Německo a Skandinávii do Ruska, v Petrohradě se usadil a působil jako dodavatel a odhadce kamenů pro carský dvůr. Ke konci života se vrátil do Turnova.

Dříve se jmenovala Růžová.

Mašovská

Pomístní název – vedoucí k Mašovu. Přesná historie a doba vzniku názvu není známa, pravděpodobně odkazuje na původní význam „Mášův“, patřící Mášovi, což může mít i genezi od příjmení Mach. Obě tato jména zde byla v historii zastoupena. Na hranicích Turnova a Mašova doložena chalupa či menší statek už v r.1630 (čp.235).

Mikulášská

Ulička od náměstí ke kostelu sv. Mikuláše, odtud název. Počátky děkanského chrámu sv. Mikuláše souvisejí s nejstarším obdobím a samotným vznikem města. První písemné zprávy jsou z r.1357, ve středověku byl zřejmě součástí městského opevnění. Kostel třikrát vyhořel (v r.1538, 1643 a 1707), nová stavba byla dokončena v r.1726 a po další desetiletí byl doplňován inventář a vnitřní výzdoba. Plastiku sv. Mikuláše nad vchodem vytvořil první ředitel zdejší klenotnické školy Josef Malina. Také okolo stojící domy postihly zmíněné požáry, jinak jsou doloženy až k roku 1526.

Mírová

Mír, stav bez válek, svárů a sporů, klid (přeneseně možno chápat i vnitřní). Název vznikl sice za minulého režimu, avšak jeho potřeba trvá a bude jistě v každé době.

Myšina

Straší pomístní název, historie vzniku není doložena. Vzhledem k tomu, že se jedná převážně o původní polnosti, asi zde ve velké míře žili (a škodili) zmínění hlodavci.

Na Házce

Uličky v tomto místě byly zvány Na nové Hásce, Nová Háska, a to ještě do r.1810.

Původ názvu není doložen, staročeské slovo „házka“ se vztahuje ke slovesu „házet, vrhat“. Otázkou je, zda nejde o zkomoleninu slova „hrázka, hráz“, tomu by odpovídala i poloha na břehu potoka Stebenky, která v těchto místech byla regulována už od středověku. (Na některých novějších mapách se objevuje i označení Na Hrázce, ačkoli oficiální název je původní – Na Házce).

Na Kamenci

Starší pomístní název, historie ani doba vzniku není známa, pravděpodobně se vztahuje ke kamenité půdě v těchto místech, popř. lokální těžbě kamene.

Na Lukách

Starý pomístní název vycházející jednoznačně z umístění, uprostřed luk. Doba vzniku není doložena, dříve byla psána jako V Lukách (doloženo už 1892).

Na Osadě

Starší pomístní název uvnitř původní obce Daliměřice. Doba a podrobnosti vzniku nejsou doloženy.

Na Piavě

Italská řeka Piava byla místem rozhodujících bojů mezi rakousko-uherskou a italskou armádou za první světové války. Účastníci se jí desetitisíce českých vojáků, jež kruté zážitky poznamenaly na celý život. Po bojích o řeku Soču se boje ustálily od září 1916 na řece Piavě. Nejhorší situace pro naše vojáky nastala v roce 1918, kdy se v červnu řeka rozvodnila a odřízla 24000 vojáků v přemostí řeky, všichni byli zajati. 24. října 1918 začala největší několikanásobná ofenzíva v masivu Monte Grappa, která skončila naprostou porážkou rakousko-uherské armády na italské frontě. Rakousko-uherské ztráty mrtvých, pohřešovaných a zraněných v této operaci dosáhly sta tisíc vojáků během bitvy a ústupu. Italský historik označil tyto boje za „obětování lidských životů ve velkém“.

Na Sboře

V místech lidově i oficiálně zvaných Na Sboře, stávala kaple českých bratří – sbor v letech 1620-24. Před ním doložen grunt Kopidlno (kolem r.1606), název Na Kopidlně byl dále užíván až do poloviny 18.stol. Na místě bratrského sboru stojí dnes opravený rodný dům národního buditele Antonína Marka (v majetku rodiny od r.1771).

Na Skalici

Pomístní název pravděpodobně odvozený od skal. Název „Skalice, Pod Skalici“ pochází už ze 16.století, lom obecní je tu doložen v r.1614. V něm byl také lámán kámen na stavbu kostela Narození Panny Marie v Turnově.

Na Stebni

Jeden z nejstarších pomístních názvů, vztahující se jednoznačně k názvu potoka Stebenka, ulice leží na jeho břehu. Samotné podstatné jméno „stebno“ pochází zřejmě ze staročestiny, Jungmannův slovník ho sice uvádí, ale nevysvětluje.

Na Stráni

Pomístní název v obci Mašově pocházející ze 17.-18. století, vztahuje se jistě k umístění ulice, podrobnosti nejsou známy.

Na Teplici

Starší pomístní název, historie vzniku není přesně známa. Název v Teplici uvádí už urbář z r.1608 a

byla jím označena louka s rybníčkem pod Hrubým Rohozcem (nynější naučná stezka z Dolánek k zámku Hrubý Rohozec).

Na Vápeníku

Starý pomístní název, vztahující se k názvu kopce, na němž leží, případně k materiálu – vápenci. Historie ani doba vzniku není známa, název je v Česku často užíván jako místní jméno (např. v okolí bývalých lomů) i jako příjmení. Ve staroslověnský základ slova „vap“ označoval obecně barvu.

Na Vršku

Starší pomístní název, historie ani doba vzniku není známa, vztahuje se opět k umístění – na kopci, na vršku.

Na Vyhlídce

Pomístní název v kopci v oblasti Hruštice s pohledem na město.

Nad Hájkem

Starý pomístní název v obci Mašově, oficiálně uznaný až v nedávné době, vztahuje se opět k umístění – nad hájkem, lesíkem.

Nad Perchtou

Starý historický název, už podle pravopisu se vztahuje ke středověkému ženskému jménu Perchta (z němčiny Bertolda). Není známo, zda šlo o jméno vlastníka území, ani z které doby přesně pochází. Perchta z Turnova je doložena v Almanachu královského hlavního města Prahy, jak v r.1343 „činí dar kostelu sv. Benedikta v Praze“. Už v r.1720 jsou doloženy názvy Hrubá (Velká) Perchta a Malá Perchta jako názvy polností mezi Nudvojovicemi a Kalužníkem v obci Mašov, kdy je ke svému gruntu přikoupil Maxmilián Vencel Jeník z Gemsendorfu (tzv. Jeníkovský grunt).

Nádražní

Název Nádražní vyplývá zcela logicky z umístění – vedoucí k nádraží, jeden ze starších názvů. V historii byla ulice také rozdělena, a to trochu nelogicky, od křižovatky s Hlubokou a Soboteckou byla Nádražní, od mostu přes velkou Jizeru Boháčkova (podle turnovského průmyslníka, spolumasítele provaznické továrny a mecenáše turnovského muzea Josefa Boháčka) a dále od Kudrnáčových hodin k vlastnímu nádraží nazvaná Třída Rašínova. Dále byla přejmenována ve dvou částech jako Leninova (od křižovatky k viaduktu) a Rudé armády (od viaduktu k nádraží). Od r.1990 znovu obě části přejmenovány, místo Rudé armády je opět Nádražní, místo Leninovy Palackého.

náměstí Českého Ráje

V historických dobách též Rynk, Rynek. Nejstarší záznamy o domech jsou kolem r.1560, kromě původní radnice s věží, zvony a orlojem (v místě dnešního Korunního prince). V r.1526 byla postavena současná, původně renesanční radnice, přestavěná r.1894. V téže době zanikla i část podloubí. Původně mělo náměstí čtvercový půdorys, uprostřed byly krámky. Současná kašna pochází z let 1847-48, v dubnu 1953 stržena a znovu slavnostně vysvěcena 28.října 1998 k 80.výročí vzniku Československa. Po založení republiky Masarykovo náměstí, od 50.let 20.stol. se jmenovalo náměstí Pracujících, od r.1990 Českého ráje, jehož je Turnov srdcem.

Nerudova

Jan Neruda (1834-1891), český básník, prozaik, novinář, fejetonista, kritik, hlavní představitel májovců. Byl redaktorem deníků Čas, Hlas, Národní listy, časopisů Květy, Lumír a dalších. Jeho sbírky Hřbitovní kvítí, Knihy veršů, Písň kosmické, Balady a romance a Prosté motivy zná skutečně každý, stejně jako jeho nejslavnější prózu Povídky malostranské. Napsal přes 2000 fejetonů nejrůznějšího charakteru. Pobýval v nedalekých Sedmihorkách a traduje se, že Baladu

horskou inspiroval právě kamenný kříž u Tatobit z r.1776 (bohužel stejný zájem o původ Balady má i Pošumaví).

Nová Ves

Pomístní název původní osady včetně cesty přes Vrchhůru ke statkům Kyselovsko a Valdštejsko. Selská stavení doložena od druhé poloviny 16.století. Zajímavostí je, že v tomto období „drželi grunt selský v Nové Vsi“ Rotštejnští. Nelze však prokázat, zda jde o souvislost s pány z Rotštejna, v té době již opuštěného.

Nudvojovice

Historický název osady u Turnova, nyní jeho součást. Doba ani okolnosti vzniku názvu nejsou historicky doloženy, J. V. Šimák uvádí možnost vzniku od slovanského vlastního jména Neotvoj, později Nudivoj, „Nudivojovici, lidé Nudivojovi“. V Nudvojovicích se nachází kostel sv. Jana Křtitele, který je nejstarší stavbou na Turnovsku (druhá třetina 13.stol.).

Opletalova

Jan Opletal (1915-1939), český student, odpůrce nacistické okupace Československa. Při studentské demonstraci 28.10.1939 byl smrtelně zraněn, jeho pohřeb se stal protihitlerovskou demonstrací. V odvetu byly 17.11.1939 uzavřeny české vysoké školy, část studentstva odvezena do koncentračních táborů, někteří popraveni.

Pacltova

Čeněk Paclt, český cestovatel, hledač zlata a diamantů, dobrodruh a spisovatel. Sám si říkal potomek husitů, ve svých listech kritizoval koloniální nadvládu v Africe (byl na něj vydán anglický zatykač), naproti tomu vždy dobře vycházel s domorodci. Je prvním Čechem, který procestoval všechny světadíly. Svě zážitky publikoval v Literárním obzoru, Slovanu a dalších časopisech, jeho nevšední život literárně zpracovali Donát Šajner – Zpívající digger, Jan Knob – Kámen ze všech nejkrásnější a A. J. Urban – Přítel domorodců. Zemřel a je pochován v Africe poblíž Transwaalu.

Palackého

František Palacký (1798-1876), český národní buditel, politik, historik a spisovatel, vůdčí osobnost třetí etapy národního obrození vedoucí v důsledku k samostatné české státnosti, formuloval české politické požadavky z r.1848 (Idea státu rakouského). Je zakladatelem českého dějepisceví, autorem monumentálních Dějin národu českého v Čechách i v Moravě. Byl prvním šéfredaktorem Časopisu společnosti vlasteneckého muzea, podílel se na zrodu Matice české a Svatoboru, spolku českých spisovatelů. Věnoval se i literární teorii a estetice (Krásověda čili O kráse a umění). Dříve ulice Nádražní a od velkého mostu Boháčkova, za totality Leninova.

Partyzánská

Na počest partyzánského hnutí zejm. za 2. světové války. Jde o ozbrojené hnutí odporu na území okupovaném nepřitelem, může mít různé formy – sabotáže, diverzi, partyzánskou válku. Nejvýrazněji se projevilo na Slovensku, u nás také už od r.1943, kdy nastal obrat ve válce, byl také posílen výsadkem parašutistů, zejm. z Anglie. Partyzáni zde provedli přes 300 diverzních akcí, ke konci války plnili i zpravodajské úkoly. Dřívější název zněl U Italské domobrany (rovněž dějiny 1.světové války - jednotky, vzniklé ze zajatců v Itálii po 28.10.1918. Operovaly např. na území Slovenska, obsazeném Maďary).

Pekařova

Josef Pekař (1870-1937), český historik, jeden z největších historiků moderní doby, rodák z Malého Rohozce u Turnova. Zabýval se počátky českých dějin i soudobými dějinami, vyslovoval se proti německé nacionálně orientované historiografii. Jedním z nejlepších děl o českých sociálních a hospodářských dějinách je jeho Kniha o Kostí. Je také autorem gymnaziální učebnice Dějiny Čech a Moravy od pravěku až do poloviny 18.století.

Dříve ulice Do Vesecka, za totality Dimitrovova.

Perlová

K Turnovu po staletí neodmyslitelně patří tradice zpracování drahých kamenů, proto se Město rozhodlo pojmenovat ulice zejm. v oblasti Výšinky a Vrchhůry podle jednotlivých druhů zpracovávaných kamenů. Perly jsou rovněž zpracovávány ve šperkařství, ačkoli nejde vlastně o kámen, jsou organického původu. Vznikají v plášťové dutině mlžů perlorodek a perlotvorek ukládáním vrstev perleti obvykle kolem cizorodého tělíska. Existují různé druhy, např. nepravidelné sladkovodní (barokní) perly, nejkrásnější jsou perly mořské (bílé, nažloutlé i namodralé), nejvzácnější jsou perly černé.

Pod Stránkou

Pomístní název vycházející z umístění původní cesty – pod strání, stránkou. Jeden z nejstarších původních názvů.

Pod Zelenou cestou

Pomístní název vycházející z umístění – níže než ulice Zelená cesta v oblasti Hrušnice, souběžně s ní. Viz též Zelená cesta.

Polní

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění - v klidnější části Turnova.

Prouskova

„Malíř našeho domova“ Jan Prousek (1857-1914), malíř a ilustrátor, znalec a dokumentátor umělecko-historických památek a lidové architektury Pojizeří. Je rodákem z nedalekých Svijan, studoval ve Vídni, v Mnichově a Karlsruhe, většinu života prožil v Turnově. Je zakladatelem turnovského muzea (1886), ve svém domě U Českého granátu shromáždil rozsáhlé umělecko-historické sbírky. Spolupracoval s turnovskými spolky (Sokolem, Zpěváckým spolkem, kterému věnoval Památník na způsob kroniky, divadelním spolkem Antonín Marek). Je také autorem prvního návrhu rozhledny na Kozákově z r.1903, který se bohužel nerealizoval.

Průmyslová

Jedna z nejnověji pojmenovaných ulic, součást průmyslové zóny, odtud název.

Přemyslova

Přemysl Oráč, bájný kníže na úsvitu českých dějin (počátek 9. stol.), sjednotitel českých kmenů a zakladatel českého rodu Přemyslovců, který vládl na našem území až do r.1306. Podle pověsti byl Přemysl povolán kněžnou Libuší na knížecí stolec přímo od pluhu, proto Oráč. Pověsti nejsou historicky doloženy.

Přepeřská

Pomístní název – vedoucí k samostatné obci Přepeře asi 3 km od Turnova. Přesná historie a doba vzniku názvu není známa. První písemné zmínky o Přepeřích jsou z r.1323, nacházel se tu jeden ze čtyř velkých statků turnovského panství (Rohozecký, Svijanský, Přepeřský a Skalský) a snad i tvrz (r.1324 se připomíná Pertold z Přepeř).

Rokycanova

Jan Rokycana (1397-1471), český reformní myslitel, politik a kněz, žák Mistra Jana Husa. Působil na Starém Městě Pražském, byl jedním z vůdců husitské Prahy, r.1424 zprostředkoval mír mezi pražskou stranou a Janem Žižkou. Na basilejském koncilu r.1433 obhajoval českou stranu a přijímání pod obojí. Od r.1435 byl pražským arcibiskupem, spolupracoval s Jiřím z Poděbrad. Psal česky a latinsky, zejm. traktáty a polemiky (Postila nedělní a sváteční, Výklady evangelia sv. Lukáše a sv. Jana).

Rubínová

K Turnovu po staletí neodmyslitelně patří tradice zpracování drahých kamenů, proto se Město rozhodlo pojmenovat ulice zejm. v oblasti Výšinky a Vrchhůry podle jednotlivých druhů zpracovávaných kamenů. Spolu s diamantem, safírem a smaragdem tvoří rubín čtveřici nejvzácnějších drahokamů. Vyskytuje se v různých odstínech červené až po růžovou (rosa rubín). Má vysokou tvrdost (korund) a odolnost, proto je kromě šperkařství využíván i v technice (hodinkové kameny). V historii byl vždy symbolem majestátu, síly a moci, nechybí snad v žádných královských insigniích. Léčitelství ho využívá proti chorobám krevního oběhu, astrologové ho přiřadili znamení Lva.

Sadová

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění - v klidnější části Turnova.

sídlíště Jana Patočky

Jan Patočka (1907-1977), český filozof, žák N. Hartmanna, M. Heideggera a E. Husserla, sekretář Pražského filozofického kroužku, jeden ze tří mluvčích Charty 77. Narodil se v Turnově, zemřel v 70 letech po dlouhých výsleších, jimž byl jako mluvčí Charty 77 podroben. Ideově navazuje na J. A. Komenského a T. G. Masaryka. Přednášel na Karlově univerzitě v Praze, což mu bylo dvakrát zakázáno (r.1948 a 1968). Přeložil dílo G. W. F. Hegela, vlastní spisy Přirozený svět jako filozofický problém, Kacířské eseje o filozofii dějin, Negativní platonismus, Tři eseje o Masarykovi...

Tato část města se dříve jmenovala Aehrenthálská cihelna podle cihelny barona Aehrenthala stavěné v letech 1893-97.

Skálova

Ing. Jan Skála (1816-1889), stavitel silničních a vodních staveb, turnovský rodák. Nejprve se vyučil zedníkem a kameníkem, ve Vídni absolvoval techniku. Od r.1851 pracoval jako inženýr na regulaci Dunaje, což mělo celoevropský význam, byl inspicientem silničních staveb v Uhrách, později stavebním radou. Podle vlastních plánů a vlastním nákladem postavil v Turnově městský sirotčinec, právě v ulici, která dnes nese jeho jméno. Zemřel ve Welsu v Horním Rakousku, odkud byl jako čestný občan převezen do rodného města.

V historii se původně jmenovala Klášterská (1875), za první republiky byla rovněž rozdělena – od náměstí k prostoru Na Sboře nesla název Skálova, dále Tyršova. Za totality Čsl. armády, od r.1990 opět Skálova. Horní části ulice, kde dnes stojí sportovní hala, se říkalo „na hlíně“ podle fungující cihelny. Na mapě z r.1892 je označena jako Hliník.

Šlikova

Šlikové patřili k významné české šlechtě už od 14.stol., vlastnili rozsáhlé statky v severozápadních Čechách. Ulice nese název po Jáchymu Ondřeji Šlikovi (1569-1621). Byl českým šlechticem a politikem, jedním z vůdců protihabsburské stavovské opozice. Účastnil se zápasu o Majestát Rudolfa II., byl královským radou a nejvyšším berníkem, od r.1618 direktorem a hlavním mluvčím stavů, jedním z autorů druhé Apologie, obranného spisu českých evangelíků. Po bitvě na Bílé hoře musel uprchnout, ale byl vydán saským kurfiřtem a popraven na Staroměstském náměstí v Praze.

Sobotecká

Název Sobotecká vyplývá zcela logicky z umístění – vedoucí směrem k Sobotce, jeden z nejstarších názvů. Ani tak se nevyhnula přejmenování. V období první republiky byla část od křižovatky s Palackého a Hlubokou k dnešní J. Palacha nazvána Štefánikova, dále pak Sobotecká, za totality byla celá Pionýrů, od r.1990 opět Sobotecká.

Šolcova

Dříve uváděna jako Dr. Šolce, takže nemůže dojít k mýlce s básníkem Václavem Šolcem (1838-

1871), rodákem z našeho kraje, ze Sobotky a autorem sbírky Prvosenky. JUDr. Václav Šolc byl druhým starostou města od vzniku samostatného Československa (po dr. Honsů) v letech 1923-27. Zároveň je významným členem turnovské rodiny Šolců, která pracovala pro blaho města, ochranu památek i přírody (MUDr. Jiří Šolc se zasloužil o vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Český ráj v r.1955, MUDr. Marie Šolcová rozená Harvanová publikovala verše v místním tisku, JUDr. Václav Šolc byl dalším starostou města po sametové revoluci).

Solidarity

„Solidarita = porozumění pro jednotlivce nebo celek, soudržnost, podpora, pospolitost.“ Název vznikl sice jako soudržnost dělnického hnutí, avšak širší význam slova je platný všeobecně.

Sportovní

Jeden z novějších názvů, vztahující se k umístění – poblíž sportovišť v Turnově II. Celkově má sport v Turnově dlouhou a vynikající tradici (jedna z prvních jednot Sokola – r.1862) i současnost (memoriál Ludvíka Daňka), takže si ulici podobného jména zaslouží.

Studentská

Jedna z hlavních ulic vedoucích okolo sídliště u nádraží a také jedna z prvních přejmenovaných v r.1990 na počest studentů, kteří často v našich dějinách stáli jako první proti násilnému režimu (r.1848, 1939, 1989). Dříve Lidových milicí.

Švermova

Jan Šverma (1901-1944), český politik a novinář, rodák z nedalekého Mnichova Hradiště. Člen KSČ od r.1921, v letech 1936-38 šéfredaktor Rudého práva. Za okupace žil v Moskvě. Během Slovenského národního povstání se přesunul na Slovensko, kde při ústupu v horách vyčerpáním zemřel.

Dříve se jmenovala Červenková, pravděpodobně na počest československého legionáře Aloise Červenky (1897-1961), který bojoval na ruské frontě.

Svobodova

Dřívější název zněl Doktora Jaroslava Svobody, takže odpadají úvahy o pojmenování podle armádního generála Ludvíka Svobody, prezidenta republiky v letech 1968-75 nebo podle spisovatele Františka Xavera Svobody, Šaldova přítele. JUDr. Jaroslav Svoboda, advokát a měšťan turnovský byl starostou města v letech 1883-89.

Tázlerova

František Václav Tázler (?), měšťan turnovský, vůdce povstání, resp. sporu s vrchností v letech 1708-14. Předzvěstí sporu byl obrovský požár Turnova v r.1707, kdy na prosbu turnovských měšťanů Jan Václav z Valdštejna nečekaně rychle vyhověl s pomocí úlevami na dávkách, ale vzápětí žádal slevené peníze zpět. R.1708 nabídl Turnovským nová, ale značně okleštěná městská privilegia. Spor se táhl téměř 7 let, předán i zemskému soudu, avšak skončil porážkou měšťanů. Valdštejn se snažil všemi prostředky získat originály starých listin, Tázler prokázal velkou osobní statečnost, když byl vězněn a mučen, ale úkryt listin neprozradil. Tázlerův grunt stál v uličkách (dnešní Na Házce), kde jeho rod pokračoval dál, až do poč.19.století.

Dříve se ulice jmenovala Korytová (ještě konec 19.stol.), nebo je též psána jako Podstránecká.

Terronská

Terron, obec ve Francii, oblast Argonne, místo bojů československých legií v říjnu 1918. Legie hájili předmostí přes řeku Aisne od 20.10. a dokázaly se proti německým útokům udržet až do 30.10.1918. Ulice je pojmenována na počest našich legionářů, kteří zde bojovali.

Trávnice

Historický pomístní název původně podměstské osady, odvozené od názvu „Trávníky“, „Na

Trávnících“. Tento gramaticky 6.pád rodu mužského se zkracoval a komolil, až přešel do krátké podoby ženského rodu „Na Trávnících“, „Trávnice“, a to pravděpodobně už kolem r. 1650. V době totality pokus o přejmenování na Sokolovo, které se ale nikdy nevžilo, od r.1990 opět Trávnice. V historii byl součástí dnešních Trávníc i Kozí plácek u starého kina.

Třešňová

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění - v klidnější části Turnova, nedaleko jsou třešňové sady.

Tylova

Josef Kajetán Tyl (1808-1856), český dramatik, herec, prozaik a novinář, organizátor národního kulturního života, má zásluhu o české divadlo vůbec. Ve svých hrách se zabývá několika motivy : obrazy ze života (Paličova dcera, Chudý kejklíř, Pražský flamendr), báchorkami (Strakonický dudák, Lesní panna, Tvrdohlavá žena), historií (Krvavý soud aneb Kutnohorští havíři, Jan Hus, Jan Žižka z Trocnova), v lokální frašce Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka je obsažena píseň Kde domov můj, která se později stala naší národní hymnou. Vytvořil také první básnický překlad Shakespeara (Král Lear), redigoval časopisy Květy a Vlastimil, Selské noviny a Pražského posla. Se svou divadelní společností pobýval v Turnově v červnu a červenci 1854 a pravděpodobně tu dokončil Pražského flamendra.

U Bělé

Pomístní název – vedoucí k obci Bělá. Přesná historie a doba vzniku názvu není známa, jako samostatná osada je Bělá uvedena už na mapě statků Horního Pojizeří z r.1538. Původně patřivala k Rotštejnu, později dokonce k Hrubé Skále, středověké dějiny obce jsou spojeny i s panstvím hruštickým.

U Dolánecké lávky

Pomístní název vycházející z umístění ulice. Jméno Dolánky vychází z označení „dolina“, údolí Jizery, nebo také Dolané, obyvatelé údolí.

U Lip

Název ulice i ústního lidového pojmenování místa pochází od starodávných daliměřických lip, stojících dnes v ostrůvku silnice. Přesné stáří stromů není známo. Před r.1990 nosila ulice jméno Václava Kodřouska.

U Lomu

Starý pomístní název v obci Mašově, oficiálně uznaný až v nedávné době, vztahuje se opět k umístění – poblíž lomu, strže.

U Nádraží

Pomístní název vztahující se opět k umístění – je bezprostředně u nádraží. Na nároží se nachází jedna z nejmladších kulturních památek ve městě, kubistický dům č.p.1294 s prvky doznívající secese, s mansardovou střechou, arkýřem, poloaktem ženy s lyrou (či harfou) na fasádě a zachovalým systémem dřevěných pavlačí na severní straně. Stavba domu započala v r.1923 a není dotčena žádnými pozdějšími úpravami.

U Raka

Historický pomístní název křižovatky v centru Turnova. Nese jméno podle jednoho z největších domů se znamením Raka. Hostinec U Raka je uveden v Kudrnáčově svazku Adresář aneb Místopisný průvodce a poučný ukazovatel z r.1892 v čp.309. Dům je na tomto místě doložen už r.1538, v letech 1590-97 patřil Janu Mlázovskému z Těšice, úředníku ve Svijanech, proto byl také další staletí nazýván dvůr mlázovský. Byl zničen rozsáhlým požárem města v r.1643, ale brzy obnoven a patřily k němu rozsáhlé pozemky, role Tobolka a Vlkoviny (nad Chloumkem).Od r.1849

byl také v majetku Michala Kotlera.
Část k dnešní rozlučkové síni se jmenovala Na tržišti.

U Skladiště

Pomístní název vycházející z umístění ulice poblíž vlakového nádraží a jeho dep a skladovacích a provozních prostor.

U Školy

Pomístní název v obci Mašově, oficiálně uznán až v nedávné době, vztahuje se opět k umístění – poblíž, okolo školy.

U Tří svatých

Historický pomístní název užívaný v širším smyslu pro celou horní část Vrchhůry. Na návrší stojí barokní socha Kalvárie, datace na podstavci sochy je r.1799. Uprostřed tří pískovcových soch stojí pieta – Panna Marie s mrtvým Kristem v náručí. Po levé straně stojí sv. Petr (s klíči a knihou), po pravé zřejmě sv. Jan se sepnutýma rukama. (Jedná se tedy o čtyři postavy).

U Zastávky

Pomístní název vztahující se opět k umístění – bezprostředně okolo vlakové zastávky Turnov – město. Původně (a dodnes lidově) se tak jmenovala celá oblast dnešních ulic Svobodova, Dr. Honsů atd., samotná ulice U Zastávky se nazývala V Hamrech, jak se jí v obecné mluvě místních říká dodnes.

V Uličkách

Pomístní název, tradovaný ústně pro celou oblast malých historických uliček (dnes např. i Tázlerova, Vejrichova, Na Házce) v samém centru města. Pod názvem Ulička jsou zde doloženy domy od poloviny 19.století až do r.1904 (Kudrnáčův Adresář).

Valdštejská

Název svázaný s historií i okolím Turnova. Ulice směřuje ze Struh k vyhlídce na hrad Valdštejn. V historii města se mezi jeho majiteli objevují hned dvě větve slavného rodu Valdštejnů. Zmíněný hrad Valdštejn založil rovněž zakladatel Turnova Jaroslav z Hrušnice, po r.1620 do své smrti r.1634 vlastnil město Albrecht z Valdštejna a připojil ho k vévodství frýdlantskému. Dřívější název U pastušiny napovídá, že tu byla obecní pastouška.

Ve Struhách

Historický pomístní název pro oblast kolem potoka Stebenky. Celé údolí a jeho stráně jsou největším prameništěm v Turnově. Pojmenování tedy vychází ze slova „struha“ čili malý potůček, pramen.

Vejrichova

Slavný rod turnovských měšťanů, brusičů a rychtářů. Nejčastěji připomínaná jsou v historii Turnova jména Václava a Daniela Vejrichových, a to v souvislosti s Tázlerovým povstáním r.1708-1714. Václav Vejrich zahynul ve vězení, jeho majetek byl prodán a rodina vypovězena z města. Daniel Vejrich byl jedním z měšťanů, kteří předali „stížný spis“ krajskému soudu (r.1718). Známe také Josefa Kristiána Vejricha, autora Kroniky Turnovské z let 1707-1736.

Vesecká

Pomístní název, vztahující se opět k umístění – vede k části obce Vesecko. Viz též Vesecko.

Vesecko

Historický název osady u Turnova, nyní jeho součást. Název je doložen už v předhusitské době jako „grunt cizí“ (mimo vlastní město). Byly to vrchnostenské pozemky odprodané z hospodářského

dvora v osadě Vesec, v té době již zaniklé (14.stol.).

Vladimíra Krajiny

Prof. Vladimír Krajina (1905 – 1993), jeden z hlavních představitelů domácího nekomunistického odboje. Narodil se v Třebíči. Patřil v vedení Politického ústředí, kde patřil k mladší generaci a spravoval ilegální vysílačku Sparta I. . Po sloučení Politického ústředí, Obrany národa a Petičního výboru Věrní zůstaneme na jaře 1940 byl jedním ze šesti koordinátorů. Během heydrichiády nebyl odhalen, podařilo se mu utéct na venkov a skrýval se v Českém ráji. Navázal kontakt s parašutisty a znovu vysílal do Británie. V lednu 1943 byl zatčen a držen v Malé pevnosti v Terezíně. Po válce se stal významným členem České strany národně sociální. V únoru 1948 znovu zatčen, avšak po Benešově intervenci propuštěn a podařilo se mu uprchnout za hranice. Zemřel v kanadském Vancouveru.

Vrchhůra

Historický pomístní název znamenající „vrch hory“, jedno z nejvyšších míst nad městem. Původně tento název označoval celou čtvrť, s pokračující výstavbou v této lokalitě vznikají názvy jednotlivých ulic.

Vrchlického

Jaroslav Vrchlický (1853-1912), český básník, dramatik, překladatel a literární kritik, hlavní představitel lumírovské poezie. Rozsáhlé básnické dílo obsahuje poezii epicko-reflexivní, historické a legendární náměty, osobní lyriku i aktuální události. Nejzralejší a nejznámější jsou sbírky Okna v bouři, Písně poutníka a Meč Damoklův. Dnes nejživější je jeho dramatická tvorba – historické komedie (Noc na Karlštejně, Soud Lásky) a hry s antickými náměty (Odysseus, Smír Tantalův, Námluvy Pelopovy, Smrt Hippodamie). Překládal z románských jazyků, němčiny i angličtiny, některé překlady doplnil vlastními esey.

Vršek

Jedno z nejvyšších míst nad Turnovem, územně součást Vrchhůry na hřebeni směrem k podchloumeckému mlýnu. Název žil zejm. v ústním podání, doložen na přelomu 18.-19. stol.

Výšinka

Historický pomístní název označující návrší jihozápadně od centra města, avšak pod Vrchhůrou. Původně označoval tento název celou čtvrť, s pokračující výstavbou v této lokalitě vznikají jednotlivé ulice a název Výšinka je ponechán hlavní ulici k Jičínu.

Za Sokolovnou

Jeden z novějších názvů, nevztahuje se k historické budově Sokolovny, ale sportovištím v Turnově II. (za Integrovanou střední školou). Místní název dle umístění či okolí.

Za Viaduktem

Jeden z nejnovějších názvů ulic, vyvolaný rozšiřující se průmyslovou zónou kolem města. Název vychází z umístění ulice, vede z části podle trati ČSD a začíná u viaduktu přes silnici z Turnova do Přepeř. Název viadukt vychází z latiny – „via“ znamená cesta a „ducere“ vésti. Slovo zdomácnělo zejm. v souvislosti s nadjezdy, nejprve hlavně železničními.

Zahradní

Jeden z novějších názvů vztahující se k charakteru okolí či umístění - v klidnější části Turnova.

Zborovská

Zborov, obec na Ukrajině severozápadně od Tarnopolu, proslula za 1. světové války jako místo prvního samostatného boje československých legií v r.1917. Padlo zde 190 našich vojáků. Po vzniku samostatné republiky se den bitvy, 2.7., slavil jako den armády.

Zd. Nejedlého

Zdeněk Nejedlý (1878-1962), český politik, hudební vědec a historik, profesor Karlovy univerzity v Praze. Nejprve byl ovlivněn T. G. Masarykem, ale později se přiklonil k levici, člen KSČ, po 2.světové válce ministrem školství a osvěty, poté práce a sociálních věcí, po Únoru ministr školství, věd a umění. Z Českého ráje pocházeli jeho rodiče, Z. Nejedlý zajížděl do Turnova ve volných chvílích.

Dříve ulice U Doss Alta podle bitvy z 1. světové války, svedené 21.září 1918 na italské frontě, v níž bojovaly i naše legie.

Zelená cesta

Starší pomístní název v oblasti Hruštice, historická cesta z Turnova přes vrch Hruštice ke Károvsku, vedoucí původně mezi loukami, nejspíše kdysi zatravněná. Nejstarší pojmenování je dochováno už ze 16.století, kdy se nazývala Travnatá nebo také Mrtvá cesta (nic se tu nepěstovalo). Název z první republiky (1937) zní Na zelené cestě.

Žižkova

Jan Žižka z Trocnova (kolem 1360-1424), český husitský vojevůdce, vynikající stratég, tvůrce úspěšné defenzivní strategie opírající se o vozovou hradbu. Původem byl ze zemanského rodu, r.1419 se účastnil novoměstské defenestrace, r.1420 dosáhl prvního významného vítězství u Sutoměře a úspěšné obrany Prahy před první křížovou výpravou (bitva na Vítkově). R.1421 u Rábí těžce zraněn, přišel o oko. Odrazil rovněž druhou křížovou výpravu (1422). Po názorovém rozchodu s tábority založil vlastní husitský svaz se stálým polním vojskem, s nímž operoval zejm. ve východních a středních Čechách (obléhání Kostí). R.1424 se smířil s Pražany a téhož roku zemřel během tažení u Přibyslavi. Přes svou rozpornost (likvidace některých husitských sekt, tříštění husitských vojsk), je velkou postavou našich dějin.

Pelešany

Osada, původně samostatný dvůr, byla „příslušenstvím“ hradu Valdštejna, poté součástí obce Mašov. Původ ani doba vzniku názvu nejsou známy.

Mašov

Původně hospodářský dvůr patřící k Valdštejnu (od 15.stol. do r.1531), pak uváděn jako samostatná obec. Nejstarším domem je usedlost čp. 235 doložená v 1. polovině 17. století. Přesná historie a doba vzniku názvu není známa, pravděpodobně odkazuje na původní význam „Mášův“, patřící Mášovi, což může mít i genezi od příjmení Mach. Obě tato jména zde byla v historii zastoupena.

Turnov

Město bylo založeno na ostrohu nad řekou Jizerou kolem r.1250 bratry z rodu Markvarticů Havlem, později psaným z Lemberka, který založil r.1241 (byl manželem svaté Zdislavy z Lemberka) a Jaroslavem z Hruštice, později psaným z Turnova. První písemná zmínka o Turnově je z 1.5.1272 a toto datum je tedy oficiálně považováno za vznik města. Název je odvozen od trní, výraz Turnov je vlastně v dialektu slovanského kmene Charvatů Trnov.

Malý Rohozec

Stejně jako u Hrubého (tj. Velkého) Rohozce je název odvozen od staroslověnského slova „rogoz“, rákos, což odpovídá zejm. poloze Hrubého Rohozce nad mokřadními loukami v okolí Jizery. Názvy Hrubý a Malý Rohozec, které odlišily hrad a statek, vznikly až po zavraždění Albrechta z Valdštejna (1634), kdy zkonfiskované rohozecké panství připadlo rodu Des Foursů.

Kobylka

Osada Kobylka byla již historicky součástí obce Bukovina v rámci rohozeckého panství, kdy je uváděna společně s Dolánkami a Loužkem. Přesná doba vzniku ani původ názvu nejsou známy.

Kadeřavec

Původně usedlost „urozeného pána Prokopa z Bavoryně a na Kadeřavci“, doložená v r.1564 v zemských deskách. Počátkem 17. století byl přiřazen k Turnovu, většina ostatních domů je z počátku 19.století a mladší, tehdy se Kadeřavec rozrostl ve větší ves.

Dolánky u Turnova

Jméno Dolánky vychází z označení „dolina“, údolí Jizery, nebo také Dolané, obyvatelé údolí. Jako obec uvedeny při dělení panství po smrti Adama z Vartemberka v r.1565.

Daliměřice

Přesná doba vzniku názvu není známa, pravděpodobně je odvozen od jména vladky Dalimíra, kterému patřila. Raně slovanský původ by ukazoval na vznik osady už v 11.-12.století (slovanský kmen Charvatů). V předhusitské době byly Daliměřice považovány za „grunt cizí“, okolo r.1400 patřící Otíkovi z Labouně, teprve později připojeny k Turnovu, nejprve v rámci rohozeckého panství (už r.1565 v rámci dělení panství po smrti Adama z Vartemberka).

Loužek

Přesná doba vzniku názvu není známa. Jako samostatná obec je Loužek doložen už v r.1565 při dělení panství po smrti Adama z Vartemberka, kdy připadl k rohozeckému panství.

Mokřiny

Starý pomístní název, vycházející pravděpodobně z vlhkosti půdy v okolí. Osada byla historicky součástí Rohozce, od r.1634, kdy převzali panství Des Foursové, Malého Rohozce, patřila tedy k původnímu hospodářskému dvoru. Samostatný název Mokřiny je uváděn v r.1876 při správní reformě.

Bukovina

Jméno Bukovina se v okolí vyskytuje poměrně často, protože buk převažoval v původní kultuře pohraničních hvozdů (v Lužických horách ještě ve 14.století), odtud název. Jako samostatná obec je Bukovina doložena už v r.1565 při dělení panství po smrti Adama z Vartemberka, kdy připadla k rohozeckému panství.

Vazovec

Jako samostatná osada není uváděna v dřívějších pramenech (mapy 17.-18.stol.), avšak osídlení tu existovalo. Původ názvu, který nyní patří potoku a údolí kolem něj, se pravděpodobně odvíjí ze staroněmeckého slova „waso“, vlhká země, které přešlo do staroslovanských dialektů jako „vas“, vlhký.

Názvy ulic v centru města jsou většinou už z tereziánské doby (r.1770), kdy došlo i k prvnímu číslování domů. Prameny jsou zejména staré mapy Turnova z r.1875, 1892 a 1937, dále dr. J. V. Šimák - Příběhy města Turnova nad Jizerou a Adresáře V. Kudrnáče z r.1892, 1900, 1904 a 1923, J. Petrušková – Nový turnovský pantheon. Ke zkoumání původu slov byly užity etymologické slovníky (J. Holub, S. Lyer) a Jungmannův Slovník. Tento seznam obsahuje zatím základní dostupné informace, neboť zejm. k pomístním názvům a osobnostem regionálního významu není často dostatek materiálu. Proto bude dále upřesňován a doplňován.

Vypracovala: Jana Zajícová, OŠKS

